

---

**PRACTICAL GUIDELINES AND RULES FOR EFFECTIVE PEDAGOGICAL COMMUNICATION AND INTERACTION IN THE MEDICAL HIGHER EDUCATION INSTITUTION**

---

**Hristina Milcheva**Medical College, Trachian University, Stara Zagora, Bulgaria, [hr\\_mil4eva@abv.bg](mailto:hr_mil4eva@abv.bg)

**Abstract:** Pedagogical communication is a type of social communication and brings all the peculiarities of communication as a psychological phenomenon. Its parameters are mainly related to the nature and ultimate goal of the educational process. Pedagogical communication and pedagogical interaction are one of the most important factors in achieving the goal and tasks of education and training.

Purpose of the study: To characterize pedagogical communication and interaction as important psychological-pedagogical factors in training at the Medical College (faculty, college) and to formulate practical guidelines for effective communication to participants in the learning process.

Results and Discussion: Pedagogical communication and learning interaction is the most important factor in the complex of psychological-pedagogical factors for the effective realization and achievement of the learning process objectives. The teacher is the main figure on which the effectiveness of the learning process depends. Effective pedagogical communication can only be performed by a teacher who has communication skills. The relationships between the participants in the learning process, the conditions under which they take place and the style of teaching and learning are essential prerequisites for effective pedagogical communication and interaction.

**Keywords:** pedagogical communication and interaction, relationships, guidelines, rules, factors

**ПРАКТИЧЕСКИ НАСОКИ ЗА ЕФЕКТИВНО ПЕДАГОГИЧЕСКО ОБЩУВАНЕ И ВЗАИМОДЕЙСТВИЕ В МЕДИЦИНСКОТО ВИСШЕ УЧЛИЩЕ****Христина Милчева**МК, Тр. У, Стара Загора, България, [hr\\_mil4eva@abv.bg](mailto:hr_mil4eva@abv.bg)**ВЪВЕДЕНИЕ**

Педагогическото общуване е вид социално общуване и носи всички особености на общуването. Параметрите му са свързани основно с характера и крайната цел на учебно-възпитателния процес. В проучената литература се срещат много и различни определения на "педагогическото общуване" като понятие.

По-голямата част от авторите, работещи по този проблем, разглеждат педагогическото общуване при обучението (А.Леонтиев, М.Лесне, В.А. Кан – Калик, Ст. Жекова, П.Петров, Т. Попов, Д. Батоева, В. Шошева и др.). Прави впечатление това, че повечето автори определят педагогическото общуване като професионално(2,3,5,7).

В. Гювийска, 2001 разглежда педагогическото общуване като вид социално общуване, чиято иманентна характеристика е контактът между социалните партньори, а същностна черта - субект-субектната му структура. (1, с 58-71)

Очертават се няколко тенденции при определянето на понятието „общуване“. Общуването се интерпретира като:

- информационен процес, при който почти еднозначно се употребяват термините общуване и комуникация;
- вид дейност – самостоятелна или като компонент на друга дейност;
- двустранен процес на комуникация, интеракция и взаимодействие.

Сравнително по-широка дефиниция, включваща повече елементи в съдържанието на разглежданото понятие, дава социалният психолог Б.Паригин. Той разглежда общуването като сложен и многостранен процес, който се проявява едновременно и като процес на взаимодействие, и като информационен процес, и като отношение на хората един към друг, и като процес на взаимно влияние и разбиране на субектите. Това определение разкрива общуването в по-широки параметри и дава възможност да се отрази неговата изключителна сложност, многоаспектност и значение (3).

Според Т. Попов, "посредством педагогическото общуване се постига педагогическото взаимодействие между субекта на възпитанието (преподавателя) и обекта на възпитанието (студента)"(4, с. 88). Авторът разглежда педагогическото общуване като основен механизъм на педагогическото взаимодействие, като социален, педагогически и психологически феномен, посредством който обекта се

превръща в активен субект. Педагогическото взаимодействие е дълбоката същност на цялата педагогическа дейност, без него учебният процес е неефективен (пак там).

Станчева Г, М.Грудева, 2018, разглеждат специфичните особености на процеса на обучение във висшето медицинско училище (ВМУ), на базата на предишни проучвания на проблема от редица наши автори. (6).

От съществено значение за ефективна дейност на преподавателите в сферата на общественото здраве и здравните грижи е спецификата на професионалната дейност, условията при които тя протича и професионалните рискове с които е свързана. Педагогическото общуване и взаимодействие, професионалните взаимоотношения и поведение се разглеждат най-често в контекста на мотивацията - професионална, академична, вътрешна и т.н., като движещ мотив за успешна професионална дейност.

### **ЦЕЛ НА ИЗСЛЕДВАНЕТО**

Да се характеризират педагогическото общуване и взаимодействие като важни психолого-педагогически фактори при обучението в Медицинското висше училище (факултет, колеж) и да се формулират практически насоки за ефективно общуване към участниците в процеса на обучение.

Анализите в настоящата разработка са в резултат на дългогодишните ми проучвания на обучението в медицинското висше училище (мненията на преподаватели, наставници и студенти), както и най-новите ми изследвания през последните години в сферата на здравните грижи и общественото здраве.

### **МЕТОДИ НА ИЗСЛЕДВАНЕТО**

*документален метод; наблюдение; интервю;*

*дискусия; анкетен метод – собствени анкети за преподавателите, наставниците и студентите; математико-статистически методи.*

### **РЕЗУЛТАТИ И ОБСЪЖДАНЕ**

Потвърждава се тезата, че педагогическото общуване и взаимодействие при обучението е най-важният фактор от комплекса психолого-педагогически фактори за ефективната реализация и постигане на целите на учебния процес. Преподавателят е основната личност, от която зависи ефективността на учебния процес. Неговите компетенции, професионален опит, личностни качества, характер, мотивация и педагогическо майсторство са от голямо значение за реализиране на ефективно педагогическо общуване и взаимодействие. Взаимоотношенията между участниците в учебния процес, условията при които те протичат, както и стилът на преподаване и учене са основни предпоставки за реализиране на ефективно педагогическо общуване и взаимодействие.

При медицинското образование една от най-важните специфики е присъствието на „пациента /клиент/“ в обучението, което налага спазване на определени етични правила и норми при реализиране на педагогическото общуване и педагогическото взаимодействие. Това значително променя класическият модел на общуване и предполага използването на някои нетрадиционни форми и способности на общуване. Особено важно е отношението към пациента и съобразяване с неговите здравословни проблеми и състояние. В условията на работната среда процесът на общуване се повлиява и от присъствието на персонала, което налага преподавателят да бъде гъвкав и да може да реагира адекватно в конкретната работна ситуация. Това мнение споделят почти всички изследвани преподаватели и наставници. Студентите често срещат затруднения при общуването с пациента по време на практическото обучение. Преподавателите и наставниците са основните личности, които съдействат на студентите да формират практически и комуникативни умения, както и някои личностни качества, необходими за професията на здравния специалист. Прилагането на подходящи модели за общуване в медицинското образование и практика, при спазване на етичните принципи е важен елемент при реализиране на обучението и в клинични условия. Преподавателят и наставникът трябва да притежават умения за ефективно педагогическо общуване и да могат да направляват този процес по време на обучението.

На базата на извършените проучвания и анализи, като изхождам от собствения си педагогически опит се опитвам да систематизирам някои важни практически насоки за ефективно педагогическо общуване.

**Табл. 1: Практически насоки за ефективно педагогическо общуване и взаимодействие**

За преподавателя	За студента
1. Да проявява внимание и толерантност към студентите и да приема техните идеи и предложения	1. Да уважава зачита личността на преподавателя.
2. Да подбира внимателно средствата на общуването – време, стил, език, тон и продължителност.	2. Да присъства на занятията, да проявява активност, да изразява мнение.
3. Да осъществява обратна връзка чрез въпроси, да разяснява, да признава евентуални грешки пред студентите.	3. Да слуша с разбиране и да спазва условията, определени от преподавателя.
4. Да улеснява процеса на общуване като отстранява филтрите на общуване (вътрешни и външни).	4. Да не пречи на ефективното общуване – посредством шум, говор, мобилни телефони, интернет.
5. Да притежава умения за слушане като слуша активно и наблюдава реакциите и поведението на студентите.	5. Да проявява интерес към преподаваното учебно съдържание и да е мотивиран да учи.
6. Да стимулира активността на студентите и ги мотивира да общуват.	6. Да изпълнява задачите, възложени му от преподавателя по време на занятието и за самостоятелна работа.
7. Да предразполага студентите, да владее аудиторията, да задава подходящи въпроси, да използва подходящи термини, да обобщава.	7. Да се съобразява с индивидуалните особености и заболяването на пациентите при общуването си с тях по време на клиничното обучение.
8. Да владее невербалната комуникация – „езикът на тялото“ - израз на лицето, мимика, усмивка, поглед, жестове и др.	8. Да търси съдействие от преподавателя или наставника при възникване на проблемни ситуации в процеса на обучението.

**ИЗВОДИ**

1. Педагогическото общуване и педагогическото взаимодействие са с най-голямо значение от педагого-психологически фактори, които влияят върху ефективността на учебния процес.

3. Стилът на преподаване и учене и мотивацията на участниците в учебния процес повлияват значително педагогическото общуване и взаимодействие.

3. Личностните качества на преподавателя, педагогическият му опит и уменията за общуване са важни предпоставки за реализиране на ефективно педагогическо общуване и взаимодействие.

**ЗАКЛЮЧЕНИЕ**

Педагогическото общуване и педагогическото взаимодействие са процеси, посредством които се постига целта на обучението и възпитанието. За МВУ те протичат при специфични условия, породени от присъствието на «пациента» в практическото обучение. Тази особеност до голяма степен налага прилагането на подходящи модели за общуване в медицинското образование и практика, при спазване на етичните принципи и правила от всички участници в учебния процес.

**ЛИТЕРАТУРА**

- [1] Гювийска, В., Педагогическото общуване/комуникативно-знакови аспекти/, сп. "Педагогика", 2001 г., кн.6, с. 58-71
- [2] Милчева, Хр., Етико-деонтологични аспекти на обучението, Стара Загора, 2007 г., изд. «Кота – принт», 96 с.
- [3] Милчева, Хр., Педагогическото общуване и педагогическото взаимодействие при обучението в сферата на общественото здраве и здравните грижи, Дипломна работа, София, МУ-ФОЗ, 2008 г.

- [4] Попов Т., съавт., Педагогика – I част – Теория на възпитанието”, София, 2007 г., изд. ИИК „Везни”
- [5] Попов, Т., Хр. Милчева, Г.Петрова, Принципи и методика на обучението, Стара Загора, 2006 г., изд. „Кота-принт”, 272 с.
- [6] Станчева, Г., Грудева, М., Формираност на студента като субект на процеса на обучение във висшето медицинско училище, Издание на ДИПКУ, Тр. У, бр. 3, 2018, DOI: 10.15547/PF.2018.020
- [7] Тодорина, Д., Култура на педагогическото общуване, Благоевград, 2005